

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

9. A qua prouenit determinatio effectus quoad speciem & indiuiduum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

decretum, nisi esset illa determinatio voluntatis, vel actus, vel futura, liberrimè egrediens à voluntate.

105 *Ad secundam confirmationem respondeo* negando maiorem: ad hoc enim ut possit oppositum effectum absolute, & simpliciter, non requiritur, quod sit actualis concursus aut actualis decretum ad oppositum, sicut non requiritur, quod sit suus proprius concursus; sed sufficit, quod possit habere concursum ad oppositum, & quod possit esse decretum de opposito; siue sit de facto, siue non.

Dices: Sed neque potest esse decretum de odio ex suppositione decreti de amore in sensu composito: ergo ex ista hypothese in sensu composito nequit voluntas odium habere.

Respondeo concedendo totum, cuius ratio patet ex dictis. Hæc omnia valde difficilia sunt pro captu Tyrorum, qui propterea non debent adicere animum, si non tam facile possint illa percipere, persuadentes sibi quod successu temporis faciliora reddentur.

106 *Obijcies quarto*, Deus concurret cum causis secundis iuxta eorum naturam: ergo alio modo concurret cum causis naturalibus, quàm cum liberis: sed cum naturalibus concurret concursu determinato; ergo cum liberis concurret concursu indeterminato.

Respondeo distinguendo antecedens: iuxta naturam suam, id est, tali concursu, qui sufficit ut ipsæ agant iuxta suas naturas, concedo: id est, dat ipsis concursum, qui sit absolutus ac determinatus, si causa secunda sit determinata in actu primo; qui sit indeterminatus, si causa secunda sit indeterminata in actu primo, nego antecedens. Quemadmodum enim actio causæ secundæ cuiuscunque siue liberæ siue naturalis est semper determinata ad effectum, nec in hoc est differentia inter actionem causæ naturalis, & causæ liberæ: ita etiam concursus actualis exhibendus utrique causæ debet esse determinatus absque ulla disparitate.

Confirmatur: quia concursus Dei cum utraque causa est liber ut patet, quamvis ex causis una sit libera & altera naturalis: ergo similiter concursus eius cum utraque causa potest esse determinatus, quamvis una ex causis sit naturalis, & altera libera.

CONCLUSIO II.

107 *Pater hunc concursum efficacem, & absolutum non requiritur alius concursus indeterminatus & inefficax ad oppositum; vel ad alium effectum.* Est contra quosdam, qui ad salvandam libertatem causæ liberæ exigunt huiusmodi decretum efficacem.

Probat tamen: quia ut saluetur libertas sufficit, quod voluntas habeat in actu primo totum, quod requiritur, ut possit agere vel non agere, & non requiritur aliquid pertinens ad actum secundum: ergo nullus concursus actualis Dei requiritur ad salvandam libertatem.

Confirmatur primo, concursus Dei actualis est simul cum actione voluntatis secundum adversarios: sed voluntas ante actionem intelligitur, & est potens producere talem effectum: ergo & ante concursum Dei.

Confirmatur secundo: ante concursum absolutum est potens absolute habere talem concursum: ergo ante concursum indifferenter, seu inefficacem est potens inefficaciter ponere effectum talis concursus.

Confirmatur tertio concursus absolutus non ponitur, ut possit agere, sed ut agat efficaciter: ergo concursus inefficax non est necessarius, nec debet poni, ut possit inefficaciter, sed ut agat inefficaciter; si tamen villo modo ponatur, quod additur, quia fortè de facto non datur, quia esset superfluum; imò forte est impossibilis, quia omnis actio, quæ ponitur debet habere aliquem terminum positum per ipsam, & consequenter omnis concursus actualis; sed nullus terminus aut ponitur, aut ponetur per illum concursum indifferenter & inefficacem: ergo omnino nequit dari.

Dices, per omnem concursum efficacem poni necessarium aliquid, non verò per concursum inefficacem.

Contra, quia implicat in terminis esse concursum actuale, per quem non ponitur, aut ponetur aliquid actualiter & consequenter qui sit inefficax, quia eatenus dicitur

actualis, quatenus causa aliquid actualiter ponit vel ponet per illum.

Confirmatur hoc: quia ille concursus, quo nihil ponitur, sed per quem tamen aliquid potest poni, non potest distinguì à concursu in actu primo: ergo non potest dici, quod sit concursus in actu secundo.

108 *Obijcies*: voluntas non potest facere oppositum ipsius, quod facit, nisi tum, cum facit illud, habeat concursum Dei paratum ad illud oppositum; sed ille concursus paratus ad oppositum est inefficax: ergo præter concursum, quo concurret Deus, ut faciat aliquid, debet dari alius concursus inefficax, quo possit oppositum facere.

Respondeo distinguendo maiorem: nisi habeat concursum Dei paratum in actu secundo, seu aliquem concursum, qui sit distinctus ab ipsamet voluntate Dei nego: nisi habeat concursum paratum in actu primo, id est, ipsamet voluntatem paratam dare ipsi concursum, licet non det, concedo maiorem, & similiter distinguo minorem & consequentiam. Itaque, sicut ego possum esse paratus ad auxiliandum alicui, licet non dem ipsi vilius auxilium, ita etiam potest intelligi Deus paratus ad dandum concursum, licet non det vilius concursum.

109 *Obijcies secundo*: Deus de facto habet duas volitiones, vnam efficacem damnandi aliquem, & aliam inefficacem salvandi illum ipsum: ergo potest habere concursum efficacem ad aliquid, & alium inefficacem respectu oppositi ipsius simul & semel. Antecedens quoad primam partem est certum: quoad secundam verò probatur ex Scriptura, ubi dicitur, quod Deus vult omnes homines salvos fieri, qui locus secundum communiorē & probabiliorē Patrum & Theologorum sententiam intelligitur de omnibus omnino hominibus tam damnandis, quàm salvandis, licet Sanctus Augustinus & aliqui alij aliter exponant illum locum.

Respondeo, distinguendo antecedens: & aliam inefficacem salvandi illum, quæ immediate terminetur ad salutem per modum concursus, quo proxime posset acquirere salutem, nego; quæ immediate terminetur ad aliquod aliud, quod possit ipsi concurrere ad acquisitionem salutis, si veller ipse bene uti eo, concedo antecedens: similiter distinguo consequens, ita ut uterque terminetur immediate ad illos oppositos effectus, nego: ita ut uterque terminetur immediate ad effectus non oppositos simul & semel, concedo. Exactior huius rei discussio relinquenda est pro Theologia, sufficit modò advertere, quod licet posset dari huiusmodi volitio inefficax simul cum efficaci, non tamen est necessaria ad salvandam libertatem pro illo instanti, pro quo voluntas agit liberè.

QUESTIO IX.

A qua causa provenit determinatio effectus, quoad speciem & individuum.

110 *C*ertum est ex dictis hucusque, & Deum & causam secundam concursu suo immediate attingere effectus, qui ab ipsis produuntur; tum quoad rationes específicas, tum quoad individuales, atque adeo effectum quemcunque productum accipere ab utraque & speciem & individuationem. Sed quia, quando effectus procedit à pluribus causis subordinatis, solet accidere, & vni potius quàm alteri attribui, quod effectus habeat talem vel talem rationem particularem: sicut contingit in intellectu, quæ licet procedat indivisibiliter ab intellectu & obiecto, quoad speciem & individuum, quod tamen sit talis particularis rationis, adscribitur obiecto, & non intellectui, quia intellectus, quantum est ex se, non magis perit producere intellectionem talis speciei, quàm alterius; obiectum verò determinatur ad tales intellectiones, ita ut non possit concurrere ad alias quascunque, ad quas potest concurrere intellectus; quia inquam hoc accidit, ideo hic etiam queritur, cuinam per se formaliter attribuendum sit, Deonè, an creaturæ, verbi gratia, igni, quod applicato igne in debitis circumstantiis, producat ignis potius quàm aqua; & hoc numero individuum

si 4 ignis

ignis potius, quam aliud indiuiduum ex infinitis similibus, quæ possent produci: Quæ difficultas non solum in causis naturalibus procedit, sed etiam in liberis; ut cum voluntas cum Deo producit volitionem alicuius obiecti, circa quod posset habere nolitionem, cuiusnam adscribendum sit, quod producat volitionem, & ex infinitis volitionibus, quas habere posset, cuiusnam adscribendum sit, quod hanc numero volitionem habeat potius quam aliam?

Ego quoad me attinet, fateor difficile esse in casu huius controuersie, nimirum quando Deus, & causa secunda concurrunt, attribuire specificationem aut indiuiduationem effectus (secludendo præsertim peccatum) potius vni, quam alteri; nam sicut non esset ignis productus quoad speciem, nisi adesset alius ignis aut alia causa secunda determinata ex se in illis circumstantiis ad producendum ignem: ita sane non esset productus, nisi Deus determinaret se ad productionem ignis; nec quod ignis sit determinatus ad talem speciem efficit, ut Deus determinetur ad productionem; quod si Deus esset agens naturale, tam determinaretur naturaliter in talibus circumstantiis ad producendum ignem, quam ipsemet ignis.

Confirmatur hoc, exemplo causarum naturalium subordinatarum, verbi gratia intellectus, & obiectum intellectus est ex se determinatus ad talem intellectum in talibus circumstantiis, quam obiectum: ergo non potest attribui obiecto potius quam intellectui quod in talibus circumstantiis producat talis intellectus. Nec refert quod intellectus sit causa magis vniuersalis, & quod posset producere ex se plures intellectiones diuersæ speciei: hoc enim non facit quin in talibus circumstantiis sit determinatus ad talem speciem, sicut ipsum obiectum, quod etiam in aliis circumstantiis non esset sic determinatum sed posset alios effectus producere. Itaque reuera confecto, si res bene examinatur, specificationem ac indiuiduationem absolute, & simpliciter non posse refundi in vnam tantum ex causis huiusmodi, sed in vtramque. Ex suppositione tamen communi, quod vni attribuenda sit, resolutionem questionem, ut (quod dicitur) cum multis loquar.

CONCLUSIO I.

Determinatio effectus quoad indiuiduationem intra talem speciem absolute in causam primam refundenda est. Hæc colligitur ex Scoto in 4. dist. 4. q. 1. & est *Suar. disp. 5. met. Hurr. disp. 10. Phys. 8. 4. Auerse quest. 16. sect. 3. contra Valsg. disp. 74. in 3. part. cap. 8. Fonseca quest. 16. cap. 2. qu. 14. Raco. sect. 3. quibus fauet ex Scottis Eber 1. disp. 54. num. 84.*

Probatur conclusio quoad effectus procedentes a causis naturalibus: quia illi causæ absolute illa conditio effectus attribuenda est, in cuius manu positum est in iisdem omnino circumstantiis intrinsicis & extrinsecis omnibus, præcedentibus concursum actuale, ponere illum, vel non ponere, etiam concurrentibus iisdem causis, ac velint nolint, nulla facta iis violentia, ut videtur euident; quia nihil aliud potest requiri ut conditio illa talis causæ attribuat potius, quam alteri: sed in manu Dei est, quando applicatur ignis, verbi gratia ad stupam, ut in iisdem omnino circumstantiis, etiam concurrente igne, æque connaturaliter, intra speciem ignis hoc indiuiduum ignis, aut illud aliud ex infinitis, quæ produci possent, producat: ergo illa indiuiduatio est illi attribuenda. Probatur minor: quia ignis in illis circumstantiis, licet sit ex se determinatus ad talem speciem connaturaliter loquendo; tamen non est magis determinatus ad hoc indiuiduum talis speciei, quam ad multa alia eiusdem omnino rationis, quæ possibilia sunt ab ipso produci: ergo æque connaturaliter in talibus circumstantiis posset alia indiuidua producere, ac illud, quod producit, si Deus concurreret: ergo in manu Dei positum est cum illa æque connaturaliter in iisdem circumstantiis omnibus producere quodcumque ex illis indiuiduis; & consequenter quod hoc indiuiduum producat, Deo attribuendum est.

Non possunt aduersarij, ut credo, tollere vim huius argumenti nisi dicendo quod inter indiuidua producenda

ab aliqua causa secunda, detur talis ordo, ut in talibus circumstantiis non possit nisi tale particulare indiuiduum produci. Sed hæc doctrina gratis excogitata est ad euadendam difficultatem: & præterea cum indiuidua sint omnino eiusdem rationis, absurdum videtur quod vnum diceret aliquem respectum ad alias circumstantias, ratione cuius in iis deberet produci potius, quam aliud, de quo plura inferius.

112 *Probatur conclusio* quoad effectus procedentes a causis liberis: quia voluntas verbi gratia neque est ex se determinata ad vnam volitionem intra hanc speciem potius quam ad aliam, neque potest se determinare: ergo debet determinari a causa prima, & consequenter determinatio ad tale indiuiduum debet adscribi causæ primæ.

Probatur minor quoad primam partem, tum quia voluntas quoad effectus, ad quos est ex se determinata, habet rationem causæ naturalis, & consequenter eodem modo discurrendum est de ipsa ac de causis naturalibus, quibus iam probatum est non posse attribui illam determinationem: tum quia cum volitiones sint eiusdem rationis, non potest concipi quomodo ex se potius ad vnam, quam ad ceteras esset determinata.

Probatur eadem minor quoad secundam partem: quia voluntas non potest semetipsam determinare ad vnum præ aliis, nisi proponatur ab intellectu ipsi vnum ut distinctum ab aliis: sed intellectus (saltem pro hoc statu, de quo loquimur) non cognoscit vnum indiuiduum vnius speciei, ut distinguitur ab aliis indiuiduis eiusdem omnino rationis sine vlla differetia etiam accidentali (qualia sunt duæ volitiones, quas in iisdem circumstantiis æque connaturaliter habere potest voluntas) ergo non potest proponere voluntati vnum ex illis, ut distinguitur ab aliis.

Confirmatur: eadem cognitio intellectus æque bene repræsentat quodcumque indiuiduum eiusdem rationis: ergo non potius proponit vnum quam aliud quodcumque.

113 *Obijcies*: sequeretur Deum esse causam per se actus peccaminosi talis in indiuiduo, cui per se potius, quam causæ secundæ attribuendum sit quod producat: sed hoc est absurdum: ergo.

Respondetur breuiter, sed sufficienter, ad hoc propositum: quantum ad hoc quod potius hoc indiuiduum talis speciei producat, quam aliud, concedo maiorem; nec hoc est absurdum; nihil enim mali est in tali determinatione: & præterea, quia causa secunda, quæ vult talem speciem producere, nequit hoc facere, nisi causa prima determinet ad talem indiuiduationem, spectat ad ipsam tanquam ad causam vniuersalem illa determinatio: quantum ad hoc quod absolute, & simpliciter indiuiduum talis speciei potius, quam alterius producat, nego maiorem hoc enim esset inconueniens.

Obijcies secundo: causa secunda attingit illud ipsum indiuiduum, quod producit: ergo determinatur ad ipsum, & consequenter indiuiduatio effectus illi est adscribenda.

Respondet negando consequentiam, quia licet attingat, ideo tamen attingit, quia Deus vult potius ipsum produci, quam aliud, quæ tamen determinatio Dei non est antecedens determinationem causæ secundæ, sed concomitans.

CONCLUSIO II.

114 *Causa prima non determinat causam secundam naturalem ad speciem actus, ex suppositione applicationis & circumstantiarum, in quibus connaturaliter sequitur talis effectus in specie potius quam alius.* Hæc est actus. *Causa prima non determinat secundam ad speciem actus.*

vnus

Indiuiduationis effectus intra talem speciem refundenda est in causam primam.

Causa prima non determinat secundam ad speciem actus.

Causa prima non determinat secundam ad speciem actus.

Causa prima non determinat secundam ad speciem actus.

vnum, quàm aliam; determinatio ad speciem talem potius, quàm aliam, in causam primam refundenda esset, si- cut determinatio ad vnum individuum præ alio propter eandem rationem.

CONCLUSIO III.

Causa secunda naturalis non determinat Deum: simpliciter ad speciem talem, etiam ex suppositione cuiuscunque applicationis: sed bene determinat ipsum ex suppositione, quod velit concurrere modo connaturali. Hæc etiam debet esse communis: & probatur prima pars; quia Deus absolute & simpliciter, non obstante tali applicatione, posset non producere talem speciem; & forè etiam posset de potentia absoluta cum eadem causa producere alios effectus, etiam incompatibiles cum illa specie: ergo absolute & simpliciter non determinatur à causa secunda ad talem speciem; neque est in manu causæ secundæ, quod ponatur, aut non ponatur talis species.

Probatur secunda pars: quia ex suppositione, quod sic velit concurrere, necessario exigit causa illa secunda, quod concurrat ad talem speciem, alias effectus ille in specie non connaturaliter produceretur à causa secunda potius, quàm aliis contra hypothese: ergo determinat causa secunda ipsum hoc modo.

Dices: ipsemet Deus ex ista hypothese determinatur ex se: ergo nõ debet dici, quod determinetur à causa secunda.

Hæc replica mihi videtur optima, & est conformis ad dicta in initio quæstionis: sed supponendo tamen, quod vni causæ attribuenda est determinatio, dicendum, quod ex ista hypothese Deus necessariò determinetur quidem ex se ad talem speciem; sed ratio tamen positiua, quare habet illam volitionem, est, quia causa secunda exigit connaturaliter illam volitionem: vnde finaliter in causam secundam refundendum est, quod talis effectus in specie producat connaturaliter ex suppositione, quod in vltima vnam refundendum sit.

CONCLUSIO IV.

Deus non determinat causam secundam liberam ad speciem actus in illis circumstantiis, in quibus liberè producit talem speciem, sed potius causa secunda libera determinat ipsum sicut causa naturalis. Hæc est etiam communis, loquendo præsertim de actibus naturalis ordinis, & non conducentibus ad vitam æternam (de determinatione autem, quæ fit per gratiam actualem, agendum est in materia de auxiliis.)

Probatur prima pars: quia licet talis causa sit indifferens ad plures species, tamen habet ex se virtutem sufficientem determinandi se ad quameunque ex illis; sicut causa naturalis habet ex se esse determinata ad vnam speciem in talibus circumstantiis.

Confirmatur: quia aliàs determinaret tanquam causi per se ad speciem actus peccaminosi, cui esset attribuendum, quod potius talis species produceretur, quàm alia species, quod est absurdum.

Dices: non determinaret nisi ad actum peccaminosum materialiter.

117 *Contra:* quia homo non est causa per se actus peccaminosi, nisi quatenus per se concurrat ad speciem actus materialiter sumpti, sic ut ipsi sit determinatio eius per se adscribenda: ergo si Deo sit adscribenda illa determinatio, ille erit causa per se, cui debet per se attribui etiam ipsa malitia.

Confirmatur hoc: quia illi potius adscribendum est aliquid necessariò sequens ad aliud, cui adscribendum est præcipue illud, ad quod sequitur necessariò, quàm illi cui non est adscribendum: ergo si Deo sit adscribendum, quod producat tale materiale, ad quod necessariò sequitur talis malitia, ipsi erit potius adscribenda malitia quàm causæ secundæ.

Probatur secunda pars: quia si ipse velit connaturali modo agere cum causa libera, non potest non producere illam speciem, quam ipsa vult; & idè vult illam speciem in talibus circumstantiis, quia causa secunda libera, quæ se determinat ad illam speciem, sicut idè vult talem spe-

ciem determinatam producere cum causa naturalis, quia causa naturalis connaturaliter loquendo determinata est ad talem speciem.

Confirmatur, quia aliàs determinatio ad peccatum non esset tribuenda causæ secundæ potius, quàm primæ; quod videtur absurdum.

QUESTIO X.

Virum causa secunda possit cum prima concurrere ad produ- cendos effectus supra suam naturam.

118 *In hac quæstione involuitur celebris illa contro- versia de potentia obedienciali, quam aliqui asse- runt esse in qualibet re creata ad producendum quamli- bet aliam rem creatam. Potest autem quæstio hæc versa- ri, tam de potentia obedienciali passiva, secundum quam scilicet aliquid possit aliquam formam recipere, quæ nec esset ipsi connaturalis, nec producibilis in ipso naturali- ter, quàm de potentia obedienciali activa secundum quam aliquid possit producere aliud, quod naturaliter non posset producere.*

Prima sententia est, non dari in creaturis potentiam obediencialem actuam vlllo modo; bene tamen passivam. Hanc videntur tenere Thomistæ communius, & præsertim *Martinez p. 2. tom. 1. Caraffa disp. 2. de concursu:* eam etiam adscribit *Mastrius* Scotistis ferè omnibus: sed certum est Scotistas non negare intellectum habere virtutem acti- vam ad visionem beatificam, quam tamen nequit absque supernaturali auxilio producere; vnde si potentia obe- diencialis activa dicatur illa, secundum quam potest res aliquid producere, quod naturalibus viribus solis absque supernaturali auxilio producere nequit, non possent ne- gare potentiam obediencialem actuam aliquam in crea- tura aliqua: propterea iudico, quod Scotistæ vel negant solum potentiam obediencialem in sensu tertie senten- tiæ inferius ponendæ, vel in alio aliquo sensu, in quo tantum habent quæstionem de nomine cum admittenti- bus talem potentiam.

119 *Secunda sententia est* dari potentiam obediencia- lem actuam in omnibus rebus ad omnia producenda, & passivam ad omnes formas recipiendas. Ita *Suarez p. 3. disp. 31. §. 5. & disput. 43. M. r. §. 4. Hurtadus disp. 9. Phys. Arriaga disp. 9. Phys. num. 72.* qui eam dicit esse ferè omnium Iesuitarum recentiorum.

Est autem hæc advertendum, quod aliqui dicunt po- tentiam obediencialem actuam hanc esse qualitatem ali- quam superadditam rei: sed qui sic eam explicant non possunt dicere, quod actu sit in omnibus rebus, sed quod possit esse in illis. Alij verò dicunt eam esse aliquid iden- tificatum cuilibet creaturæ, & propterea quamlibet crea- turam habere virtutem actuam inchoatam ad producen- dum quamlibet rem producibilem, non tamen sufficere illam, ut dicatur causa principalis, etiam partialis, cuiusli- bet effectus, sed instrumentalis tantum; quod tamen ex- stimo spectare potissimum ad quæstionem de nomine.

Tertia denique sententia est dari potentiam obediencia- lem actuam in aliquibus rebus ad aliquos effectus, non tamen in omni re ad omnem effectum. Hanc in re puto esse sententiam Scotistarum omnium, & expresse tenet *Mastrius disp. 7. qu. 6. art. 5.* Scorum citabo in conclusio- nibus: eam sequuntur *Coninch. de Sacramentis qu. 62. arr. 4. Turrianus opusc. 2. disp. 2. Morisani disp. 3. phys. 4. q. 28. Vasquez 3. p. d. 132. num. 95.* Vnde nisi hos Iesuitas inter recentiores non reputet *Arriaga*, mirum est, quod suam sententiam ferè omnium Iesuitarum asserat.

CONCLUSIO I.

120 *Ad* potentia obediencialis passiva in qualibet re dependentiã actualem ad determinatũ subiectum. Hæc videtur mihi communissima contra *Mastrium* supra.

Probatur, quia nõ videtur esse maior improprio vilius subiecti ad vllam formam talem, quàm naturæ huma- næ ad vñionem hypostaticam; sed in natura humana est talis potentia obediencialis ad vñionem hypostaticam

Quid po- tentia obe- diencialis activa, quid passiva.

Datur po- tentia obe- diencialis passiva ad aliquas formas.

vt